

4 Kirke&Tro

Kirke&Tro-redaktør
Dennis

De vil vise os salmebogens værdi

Ægtepar på Mors har samlet mere end 1500 salmebøger og ønsker med deres samling at styrke vores kendskab til og glæde ved den åndelige håndbog, som har fulgt os siden 1500-tallet, hvor den for mange var den eneste bog i hjemmet

AF BJØRG TULINIUS

tulinius@kdk

"Salte er de, som hører Guds ord og bevarer det."

Sådan lyder præstens særlige konfirmandord, der står skrevet i Peter Albek Noers egen salmebog, som han fik til sin konfirmation. Den lille sorte læderindbundne bog ligger nu i fint selskab på et af langbordene i præstegården i Frøslev på Mors, hvor han i dag er sognepræst. I alt godt 1500 salmebøger fylder bordene og reolerne i rummet, mens de særligt fine eksemplarer har fået oplyste pladser i vitrineskabe og i specialbyggede kufferter, som kan tages med rundt til de foredrag præsten holder sammen med sin kone, Bettina Mosekjær Noer. De ældste er dateret tilbage til 1500-tallet, hvor de første danske salmebøger blev trykt herhjemme, efter Reformationen. Et af klenodierne er netop kommet med i samlingen. En komplet førsteudgave fra 1569, i præget hellebæret og et meget stædt eksemplar af den første autoriserede salmebog overhovedet. Titlen er "Den danske Psalmebog", og salmerne i bogen er samlet af Hans Thomssøn, der blandt andet havde studeret i Wittenberg og derfor redigerede indholdet, så det var i overensstemmelse med den lutherske teologi, som nu var gældende i Danmark. Salmebogen var på den måde en indførelse i den protestantiske tro. Luther mente som bekendt, at man kunne lære om kristendommen ved at synge om den, og derudover indeholdt salmebogen, som i dag, også bønner, tekstrækker og uddrag af Luthers Lille Katekismus.

"I mange hjem var salmebogen, og måske Bibelen, de eneste bøger, man ejede. Salmebogen betød noget helt særligt, og det kan man blandt andet se på de udsmykninger, som findes på flere af de ældste salmebøger. Nogle er dekoreret med farve og guldtryk både på siderne og indbindingen. Andre er udsmykket med smukt udformede og kostbare sølvspænder som lås, og nogle få har

endda slægternes våbenskjold flettet ind i hinanden på forstiden. Det sidste er ofte tegn på, at salmebogen har været en forlovelsesgave – noget, de færreste nok ville blive vildt glade for at få fra sin udkårne i dag. Men dengang kostede en så smuk salmebog altså det samme som en hel månedsløn, så det stiger lidt om den værdi, man tillagde den," fortæller Peter Albek Noer, mens han viser rundt i samlingen.

Sammen med sin kone mener han at have skabt "Nordens smukkeste salmebogssamling". Men faktisk er konkurrencen nok ikke så stor, for som han selv formulerer det med et smil, "så findes der sikkert ikke andre end os, der er så optagede af at samle på salmebøger".

Samlingen rummer selvfølgelig den større historie om salmerne og teologiens historie i Danmark siden Reformationen. Om hvilke tekster og melodier der til forskellige tider blev anset for at være de væsentligste indgange til og udtryk for den kristne tro. Om synd eller frelse var det, der skulle betones – om fokus skulle være på mentlighed eller menighed.

"Men det er jo faktisk også menneskeligt, der ligger her på bordene. Hver enkelt bog gemmer på en personlig fortælling, og dem forsøger vi også at finde frem, når det kan lade sig gøre," fortæller Peter Albek Noer og viser blandt andet en salmebog med to navne trykt i guld på forstiden. For denne salmebog er gået i arv, fra mor til søn, der blev konfirmeret, to år før en helt ny salmebog kom på gaden. "Og så kunne det ikke betale sig at købe en helt ny."

Peter Albek Noer har altid været en samler. Men hvor det i studietiden mest var cykler og frimærker, der begyndte at fylde op – til Bettina Noers begrænsede glæde, så er hun i dag helt med på fascinationen af det ægteparrets betegnelse som "den åndelige håndbog".

"Jeg har ikke evnen til at huske årstal og koble de enkelte bøger med datidens

store teologiske diskussioner, som Peter har. Men jeg er fascineret af bøgerne udsmykninger, og hvordan de fortæller en historie om den store betydning, netop salmebøgerne har haft for folk. Og jeg forstår det godt. For salmerne tekst og selve sangen rører ved noget i os, som er helt specielt. Min gamle far døde for et stykke tid siden, og det var efter et godt og levet liv, så på den måde var det ikke den store sorg. Men da jeg så sad i kirken, og vi sang salmerne i fællesskab, så løb tårerne ned ad mine kinder. De rørte ganske enkelt nogle andre strenge i mig, og det er præcis det, de kan," siger Bettina Noer, der også beskriver både gamle og nye salmer "som forsøg på at give spræng ind i den hverdag, vi lever i. Hvor kristendommen ikke bliver til et lærende dogme men til varme og kærlighed der, hvor vi står".

Derfor ser ægteparret heller ikke salmebogens historie som en forfaldshistorie. Det er klart, at deres samling viser, at salmebogen engang havde en større betydning i mange danske hjem, men de oplever samtidig en stor interesse for både de gamle og nye salmer, i kirken, blandt konfirmanderne, og når de tager rundt og fortæller. Og ved for eksempel at læse enkelte salmevers højt, forsøger "vi at åbne den poesi, salmerne rummer", som Peter Albek Noer beskriver det.

"Men vi vil gerne gøre folk mere opmærksomme på, at salmebogen ikke kun rummer salmer. At den netop er en åndelig håndbog, hvor man også kan finde bønner og trøsteord. Det er desværre ikke mange, der bruger salmebogen på den måde i dag, så det bør vi som præster og så forpligtede os på at lære folk. For det er virkelig en skat, der ligger gemt her i forhold til ens eget trosliv," siger Peter Albek Noer og trækker på smilebåndet, da han bliver mindet om sit eget konfirmandord: om at høre Guds ord – og bevare det.

"Ja, sådan kan man jo egentlig også godt se på samlingen."

▲ Salmebøgerne er en fælles interesse hos ægteparret Bettina og Peter Noer. De kalder selv deres samling for "Nordens smukkeste salmebogssamling" og ønsker at udbrede kendskabet til "den skat", som salmebogen for dem at se rummer i form af åndelig håndbog. – Foto: Jens Bach.

Ægtepar på Mors har samlet mere end 1500 salmebøger og ønsker med deres så åndelige håndbog, som har fulgt os siden 1500-tallet, hvor den for mange var den en

AF BJØRG TULINIUS

tulinius@k.dk

”Salige er de, som hører Guds ord og bevarer det.”

Sådan lyder præstens særlige konfirmandord, der står skrevet i Peter Albek Noers egen salmebog, som han fik til sin konfirmation. Den lille sorte læderindbundne bog ligger nu i fint selskab på et af langbordene i præstegården i Frøslev på Mors, hvor han i dag er sognepræst. I alt godt 1500 salmebøger fylder bordene og reolerne i rummet, mens de særligt fine eksemplarer har fået oplyste pladser i vitrineskabe og i specialbyggede kufferter, som kan tages med rundt til de foredrag præsten holder sammen med sin kone, Bettina Mosekjær Noer. De ældste er dateret tilbage til 1500-tallet, hvor de første danske salmebøger blev trykt herhjemme, efter Reformationen. Et af klenodierne er netop kommet med i samlingen. En komplet førsteudgave fra 1569, i præget hellæder og et meget sjældent eksemplar af den første autoriserede salmebog overhovedet. Titlen er ”Den danske Psalmebog”, og salmerne i bogen er samlet af Hans Thomissøn, der blandt andet havde studeret i Wittenberg og derfor redigerede indholdet, så det var i overensstemmelse med den lutherske teologi, som nu var gældende i Danmark. Salmebogen var på den måde en indføring i den protestantiske tro. Luther mente som bekendt, at man kunne lære om kristendommen ved at synge om den, og derudover indeholdt salmebogen, som i dag, også bønner, tekstrækker og uddrag af Luthers Lille Katekismus.

”I mange hjem var salmebogen, og måske Bibelen, de eneste bøger, man ejede. Salmebogen betød derfor noget helt særligt, og det kan man blandt andet se på de udsmykninger, som findes på flere af de ældste salmebøger. Nogle er dekoreret med farve- og guldtryk både på siderne og indbindingen. Andre er udstyret med smukt udformede og kostbare sølvspænder som lås, og nogle få har

endda slægternes våbenskjold flettet ind i hinanden på forsiden. Det sidste er ofte tegn på, at salmebogen har været en forlovelsesgave – noget, de færreste nok ville blive vildt glade for at få fra sin udkårne i dag. Men dengang kostede en så smuk salmebog altså det samme som en hel månedsløn, så det siger lidt om den værdi, man tillagde den,” fortæller Peter Albek Noer, mens han viser rundt i samlingen.

Sammen med sin kone mener han at have skabt ”Nordens smukkeste salmebogssamling”. Men faktisk er konkurrencen nok ikke så stor, for som han selv formulerer det med et smil, ”så findes der sikkert ikke andre end os, der er så optagede af at samle på salmebøger”.

Samlingen rummer selvfølgelig den større historie om salmerne og teologiens historie i Danmark siden Reformationen. Om hvilke tekster og melodier der til forskellige tider blev anset for at være de væsentligste indgange til og udtryk for den kristne tro. Om synd eller frelse var det, der skulle betones – om fokus skulle være på menighed eller menigmand.

”Men det er jo faktisk også menneskeliv, der ligger her på bordene. Hver enkelt bog gemmer på en personlig fortælling, og dem forsøger vi også at finde frem, når det kan lade sig gøre,” fortæller Peter Albek Noer og viser blandt andet en salmebog med to navne trykt i guld på forsiden. For denne salmebog er gået i arv, fra mor til søn, der blev konfirmeret, to år før en helt ny salmebog kom på gaden. ”Og så kunne det ikke betale sig at købe en helt ny.”

Peter Albek Noer har altid været en samler. Men hvor det i studietiden mest var cykler og frimærker, der begyndte at fylde op – til Bettina Noers begrænsede glæde, så er hun i dag helt med på fascinationen af det, ægteparret betegner som ”den åndelige håndbog”.

”Jeg har ikke evnen til at huske årstal og koble de enkelte bøger med datidens

større teologiske diskussioner, som Peter har. Men jeg er fascineret af bøgernes udtryk, og hvordan de fortæller en historie om den store betydning, netop salmebøgerne har haft for folk. Og jeg forstår det godt. For salmerne tekst og selve sangen rører ved noget i os, som er helt specielt. Min gamle far døde for et stykke tid siden, og det var efter et godt og levet liv, så på den måde var det ikke den store sorg. Men da jeg så sad i kirken, og vi sang salmerne i fællesskab, så løb tårerne ned ad mine kinder. De rørte ganske enkelt nogle andre strenge i mig, og det er præcis det, de kan,” siger Bettina Noer, der også beskriver både gamle og nye salmer ”som forsøg på at give sprog ind i den hverdag, vi lever i. Hvor kristendommen ikke bliver til et lærende dogme men til varme og kærlighed der, hvor vi står”.

Derfor ser ægteparret heller ikke salmebogens historie som en forfaldshistorie. Det er klart, at deres samling viser, at salmebogen engang havde en større betydning i mange danske hjem, men de oplever samtidig en stor interesse for både de gamle og nye salmer, i kirken, blandt konfirmanderne, og når de tager rundt og fortæller. Og ved for eksempel at læse enkelte salmevers højt, forsøger ”vi at åbne den poesi, salmerne rummer”, som Peter Albek Noer beskriver det.

”Men vi vil gerne gøre folk mere opmærksomme på, at salmebogen ikke kun rummer salmer. At den netop er en åndelig håndbog, hvor man også kan finde bønner og trøsteord. Det er desværre ikke mange, der bruger salmebogen på den måde i dag, så det bør vi som præster også forpligte os på at lære folk. For det er virkelig en skat, der ligger gemt her i forhold til ens eget trosliv,” siger Peter Albek Noer og trækker på smilebåndet, da han bliver mindet om sit eget konfirmandord: om at høre Guds ord – og bevare det.

”Ja, sådan kan man jo egentlig også godt se på samlingen.”

▲ Salmebøgerne er en fælles interesse for ægteparret. Her ses en af de smukkeste salmebogssamlinger i form af åndelig håndbog. – Foto: J